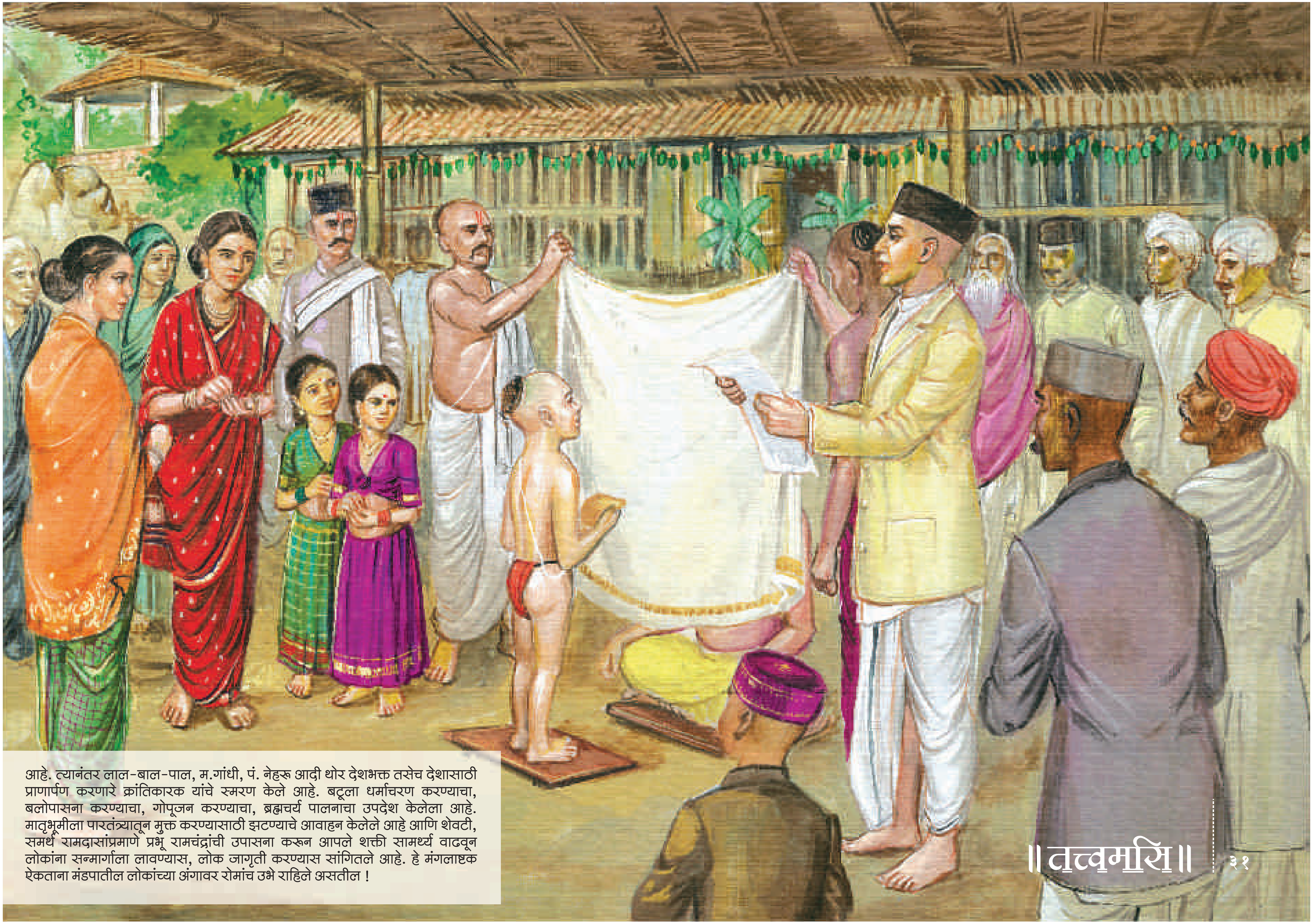

आहे. त्यानंतर लाल-बाल-पाल, म.गांधी, पं. नेहरू आदी थोर देशभक्त तसेच देशासाठी प्राणार्पण करणारे क्रांतिकारक यांचे स्मरण केले आहे. बटूला धर्माचरण करण्याचा, बलोपासना करण्याचा, गोपूजन करण्याचा, ब्रह्मचर्य पालनाचा उपदेश केलेला आहे. मातृभूमीला पारतंत्र्यातून मुक्त करण्यासाठी झटण्याचे आवाहन केलेले आहे आणि शेवटी, समर्थ रामदासांप्रमाणे प्रभू रामचंद्रांची उपासना करून आपले शक्ती सामर्थ्य वाढवून लोकांना सन्मार्गाला लावण्यास, लोक जागृती करण्यास सांगितले आहे. हे मंगलाष्टक ऐकताना मंडपातील लोकांच्या अंगावर रोमांच उभे राहिले असतील !

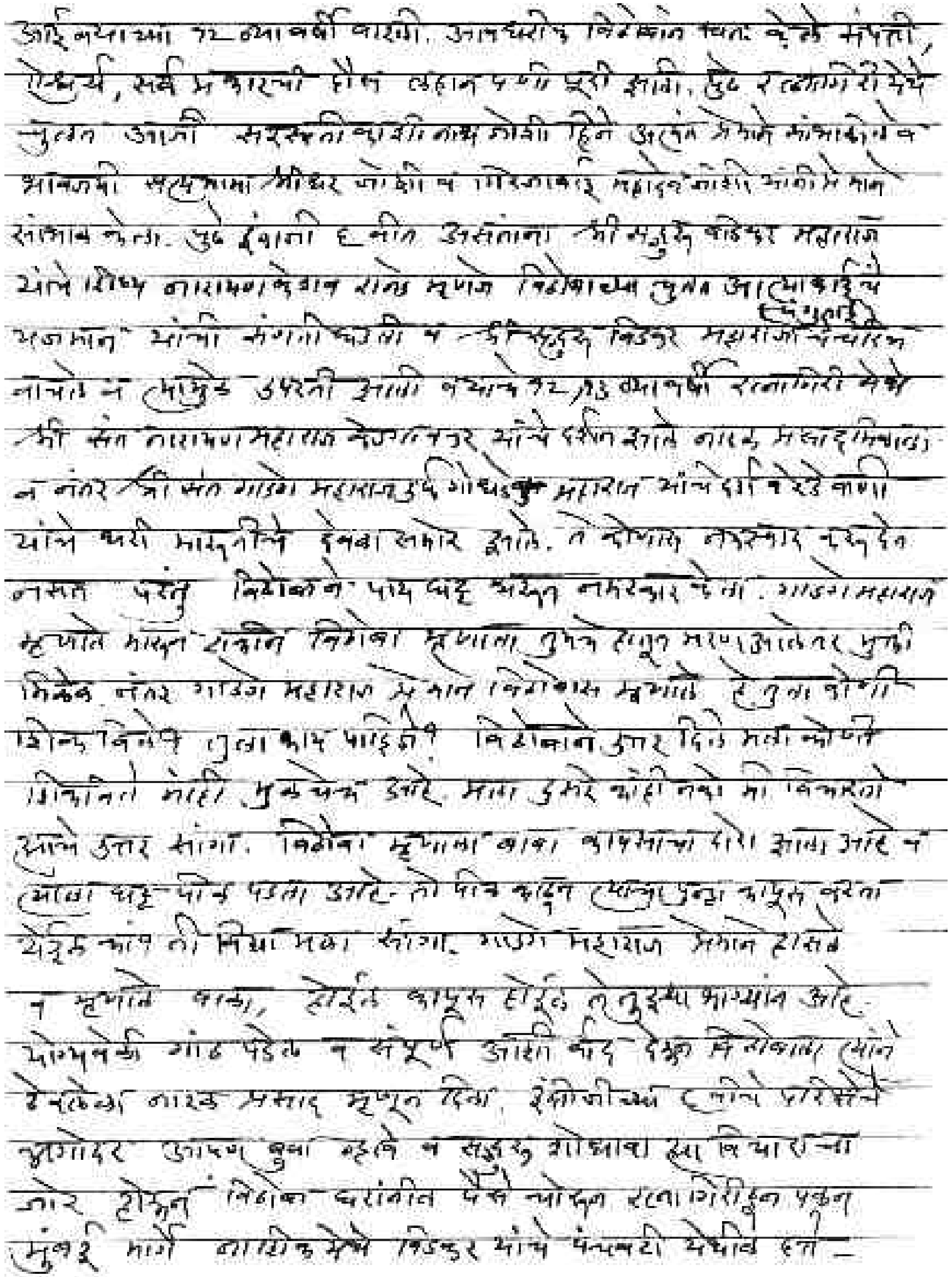
आई वयाच्या १२ व्या वर्षी वारली. [illegible] संपत्ती,
ऐश्वर्य, सर्व प्रकारची हौस लहानपणी पुरी झाली. पुढे रत्नागिरी येथे
[illegible] आजी सरस्वतीबाई नामजोशी हिने [illegible] सांभाळले व
[illegible] मंदिर जोशी व [illegible] महादेव जोशी [illegible]
संभाळ केला. पुढे [illegible] असताना श्री सद्गुरु केडेकर महाराज
यांचे शिष्य नारायण [illegible] म्हणजे निळोबाच्या [illegible] आत्म्याकडून
"अजामिळ" [illegible] व श्री सद्गुरु केडेकर महाराजांच्या [illegible]
[illegible] उपरती झाली [illegible] रत्नागिरी येथे
श्री संत नारायण महाराज [illegible] यांचे दर्शन झाले [illegible]
व नंतर श्री संत गाडगे महाराज [illegible] महाराज यांचे [illegible]
यांचे [illegible] नमस्कार [illegible]
नसत परंतु निळोबाने पाय [illegible] नमस्कार केला. गाडगे महाराज
म्हणाले [illegible] निळोबा [illegible]
मिळेल नंतर गाडगे महाराज [illegible] निळोबास म्हणाले हे तुला कोणी
[illegible] तुला काय पाहिजे? निळोबाने उत्तर दिले मला कोणी
[illegible] नाही [illegible] आहे. मला दुसरे काही नको [illegible]
असे उत्तर सांगा. निळोबा [illegible] झाला आहे व
[illegible] पडला आहे. तो [illegible]
[illegible] गाडगे महाराज [illegible]
व म्हणाले [illegible] होईल [illegible] तुझ्या भाग्यात आहे.
[illegible] गाठ पडेल व संपूर्ण [illegible] निळोबाला त्यांनी
[illegible] प्रसाद म्हणून दिला. [illegible]
[illegible]
[illegible] निळोबा [illegible] रत्नागिरीहून [illegible]
मुंबई मार्गे नाशिक येथे केडेकर यांचे पंचवटी येथील [illegible]

ईसाकच्या मुलाला चिमूटभर तंबाखू औषध म्हणून दिला

पोमेंडीमधील वास्तव्यात अन्य सर्व व्याप सुरू असतानाच, श्रीमहाराजांची अध्यात्म साधनासुद्धा कठोरपणे सुरू होती आणि त्यामुळे अंगी काही दैवी सामर्थ्य त्या तरुण वयातच आले होते.

एकदा आजोळी सोमेश्वरला होडीतून जाताना होडीवाला ईसाक उमर गडकरी त्यांना म्हणाला की मुलगा फार आजारी आहे. फार दिवस झाले पण काही गुण नाही आणि त्याने श्रीमहाराजांना काही औषध माहीत असल्यास देण्याची विनंती केली. त्या काळात श्रीमहाराज विड्या ओढत असत. महाराजांनी हातातील एक विडी उलगडून त्यातील चिमूटभर तंबाखू त्याच्या हातावर ठेवत ते म्हणाले, " हे औषध त्याला दे. बरे वाटेल ! "

ईसाकने भक्तिभावाने ते 'औषध' मुलाला दिले आणि त्याला बरे वाटले. बातमी कर्णोपकर्णी झाली आणि हळूहळू श्रीमहाराजांकडे आपल्या समस्या घेऊन येणाऱ्या माणसांची रीघ लागू लागली.

मंदिरात उर्फ महाल उरला (त्यावेळी तेथे विडन्नांचे शिष्य दामुअ-
ण्णा देशपांडे होते त्यांचे भावकीने बिठोबाला जेवण घातले दोन दिवस
गंगेवर स्नान करून नसायचा पैसा अंगात सदरा कोट उपरणे नाही
अशा स्थितीत गंगेवर फिरत असता एक मनीमहाराज [illegible]
टकेशोधी [illegible] अंगावर [illegible] दाढी वाढलेले रस्त्यावर
[illegible] असे बिठोबाला भेटले त्यांनी बिठोबाचा हात धरला,
व विचारले की, कायरे पोरा तुझे [illegible] आहेस तुला काय पाहिजे?
म्हणून [illegible] नदी आठाने जोडीत नेले. व सरयूतीरावर बोलला
थोडावेळ काही गूढ बोलले पुरा हो जायेगा पुरा हो जायेगा [illegible]
जानेपर पुरा हो जायेगा मत डरो मत डरो मेरी पूर्ण कृपा आशीर्वाद
है असे म्हणून [illegible] काम झाले ते [illegible]
बखाने नाहीसे झाले त्यानंतर बिठोबाने त्यांना खूप शोधले पण
दिसले नाहीत नंतर बिठोबा नाशिक येथून निघाला मुंबईस बिठोबाचे
मामा नरहरी नारायण [illegible] हे दादर येथे गोरेगावकर [illegible]
मध्ये राहत होते त्यांचे ३३ [illegible] मामांनी रत्नागिरीस [illegible]
वडिलांनी [illegible] पासून रत्नागिरीस नेले नंतर पुढे बिठोबा
गुपचुप पणे वडिलांना पुढील प्रमाणे पत्र लिहून ठेवून पळाला रत्नागिरीहून
बिठोबांच्या वडिलांची इच्छा बिठोबाने वकील व्हावे अशी होती
त्याप्रमाणे बिठोबाने वडिलांना सांगितले की भाऊ मी या वकीलीच्या
अभ्यास आलेलो नाही. या वकीलीत पाप फार. ही वकीली मला नको
[illegible] आहे. बिठोबाने वडिलांना
लिहून ठेवले ते पुढील प्रमाणे या वेळेस बिठोबा १८ वर्षांचा होता.

पत्र:-

ती. रा. रा. भाऊ यांसी

मी घरातील अमुक अमुक किंमतीचे पैसे घेऊन घरातून
निघून जात आहे कारण माझे सारखे [illegible] [illegible]

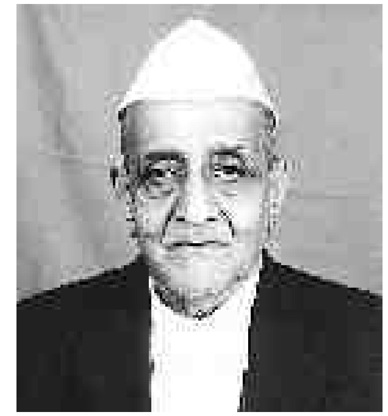

श्रीसंत गाडगे महाराजांनी हनुमंताच्या विशाल स्वरूपात दर्शन दिले.

श्रीसंत गाडगे महाराजांचे दर्शन रत्नागिरीला अगदी लहान वयातच झाले होते. पुढेही मुंबईला असताना श्रीमहाराज गाडगे महाराजांच्या भेटीला जात असत. कधी गिरगाव चौपाटी, कधी वरळी किनारा अशा त्या वेळी निवांत असलेल्या स्थळी त्यांच्या गाठी भेटी होत. गाडगेबाबांना आवडतात म्हणून श्रीमहाराज जाताना सोबत कांद्याची भजीही घेऊन जात.

एकदा वरळी किनारी ते निवांत तत्त्वचर्चा करीत बसले असता अचानकपणे गाडगेबाबा म्हणाले, ''मी तुला एक गंमत दाखवतो. बघ, मी तुझ्या समोरच आहे.'' एवढे बोलत असतानाच त्यांचा देह मोठामोठा होत, क्षणभरात गाडगेबाबा आकाश भेदून उभे आहेत, त्यांच्या देहाने विशाल रूप धारण केले आहे असे श्रीमहाराजांना दिसले. पाहतापाहता गाडगेबाबांच्या जागी श्रीहनुमंताचे तेज:पुंज अतिविशाल रूप दिसू लागले. आपल्या आराध्य देवतेचे ते विराट रूप पाहून श्रीमहाराजांच्या हृदयात हर्षाचे कल्लोळ उठले. श्रीहनुमंताला वंदन करण्यासाठी हात जोडताजोडता आनंदाच्या ऊर्मी अनावर होऊन श्रीमहाराज देहभान हरपून कोसळले.

श्रीमहाराज भानावर आले, तेव्हा त्यांचे मस्तक गाडगेबाबांच्या मांडीवर होते आणि ते त्यांना अतीव मायेने कुरवाळीत होते.

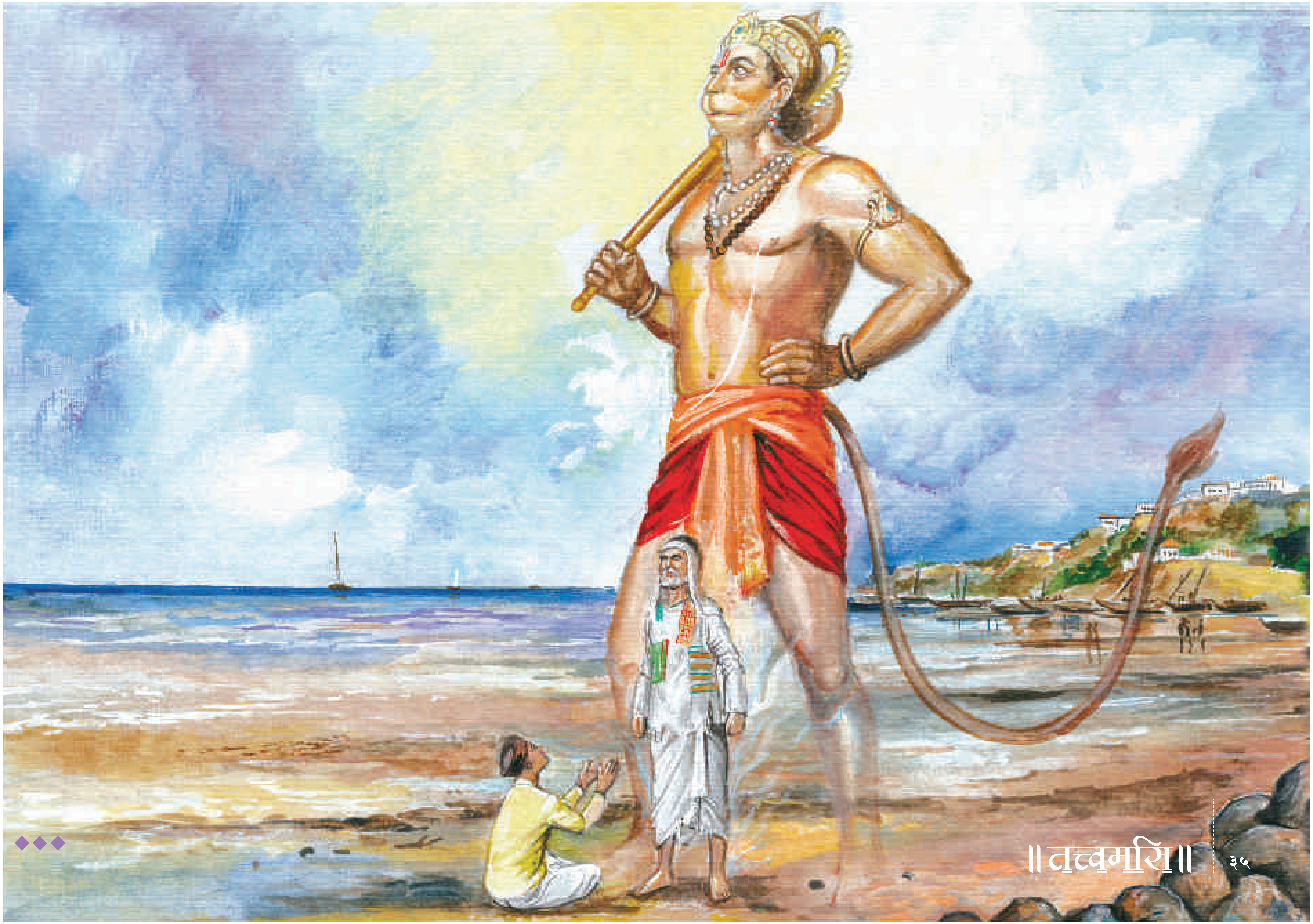

यांनी घराण्या साठी फार कष्ट केले. गावची सुव्यवस्था राखली. [illegible]
[illegible] घराण्याच्या सुरक्षासाठी व सुव्यवस्थेसाठी [illegible]
आ कारवाली इस्टेट कमवून ठेवली परंतु त्यांनी देणदेणेकरी केली त्यामुळे
पाप व दुष्कर्माचा भरणा झाला. [illegible] पुतण्या [illegible] हरी
सखाराम जोशी वकील रत्नागिरी यांनी वकिली करून उत्पन्न पैसा मिळविला
दोघा बंधूंनी मिळून तर [illegible] इस्टेट वगैरे सर्व केली. दुष्कर्मांच्या
[illegible] [illegible] [illegible] पाप पुण्य कमी झाले. या सर्व पापां-
चा निरास व्हावा व पूर्वजांचा उद्धार व्हावा या साठी मला सद्गुरूंचा
शोध करावा लागला आहे. जे व ईश्वरी उपासना केली पाहिजे म्हणजे तुमचा
उद्धार होईल व मला सद्गुरू भेटले म्हणजे मी ही जन्म मरणापासून मुक्त
होईन या साठी मी पहिल्या सद्गुरूच्या शोधा साठी जात आहे. तरी तुम्ही
खेद करू नका. तुमच्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] तुमचे
घराण्यातील मुलगा घरातून निघून गेला असे म्हणतील, तुम्हांला हसतील
परंतु त्याचा कांहीही विचार करू नका. मी सद्गुरू शोधार्थ जात आहे
तरी माझे सद्गुरू मला भेटतील असा मला आशीर्वाद द्यावा. मी [illegible]
आल्यावर हिस्से [illegible] घराण्यातील माझा हिस्सा [illegible]
[illegible]. सद्गुरूंची भेट घडून मी परत आलो तर आपली भेट घेईन
असे लिहून चिठ्ठी रत्नागिरीहून पळून मुंबई मार्गे पुण्यास गेले. सद्गुरू
[illegible] यांचे [illegible] झाले. [illegible] श्री सद्गुरू केळकर महाराज
यांचे [illegible] यांचे शिष्य श्री [illegible] [illegible] म्हणून
होते हे फार [illegible], परमार्थ मार्गातील फार [illegible] फार अध्यात्मी
[illegible], [illegible] [illegible] होते [illegible] आपला
सर्व पैसा [illegible] सद्गुरू श्री केळकर महाराज यांच्या चरणी समर्पण अर्पण
केले होते. व आपल्या मुलांसह देह [illegible] [illegible] महाराजांच्याच सेवा केली.

श्रीदेव दत्त मंदिर, सावर्डे

श्रीसंत गोपाळबुवा केळकर ऊर्फ श्री प्रीतिनंद स्वामिकुमार हे श्रीस्वामी समर्थांचे शिष्यवर. श्रीस्वामी समर्थांनी त्यांना दंड आणि झोळी दिली आणि दर गुरुवारी भिक्षा मागून उपासना कर असा आदेश दिला होता. पुढे गुरुबंधू श्री स्वामीसुत महाराज यांच्या आज्ञेप्रमाणे त्यांनी मार्कंडी (चिपळूण) येथे मठ स्थापन करून उपासना चालविली आणि या मठात प्रतिवर्षी श्रीस्वामी जयंती मोठ्या प्रमाणात साजरी करणे सुरू केले.

सावर्डे येथील श्री. नीळकंठ काशीनाथ व श्री. रामचंद्र काशीनाथ शेंबेकर हे बंधुद्वय या उत्सवाला नेमाने हजर राहात असत. त्यांच्या विनंतीवरून गोपाळबुवांनी त्यांना श्रीस्वामी समर्थांच्या पादुका उपासनेसाठी दिल्या. शेंबेकर बंधूंनी सावर्ड्याला आपल्या घर-परड्यात एक लहानसे मंदिर बांधून तेथे त्या पादुकांची स्थापना केली.

पुढे वहाळच्या श्री. रामचंद्र नरसिंह काटदरे यांनी प्रापंचिक कटकटींमुळे गृहत्याग केला आणि या मंदिरासमोर वटवृक्षाखाली सतत सात दिवस अखंड हरिनाम गजर केला. त्यांना कडकडीत वैराग्य प्राप्त झाले. गोपाळबुवांनी त्यांना अनुग्रह दिला. चौदा वर्षे खडतर तपश्चर्या केली. कठोर देहदंड सोसले. अंगावरील वस्त्रांची शुद्ध नसायची. त्यामुळे लोक त्यांना दिगंबरबाबा वहाळकर या नावाने ओळखू लागले. १९१० साली त्यांनी मंदिराचा जीर्णोद्धार केला. मार्कंडी येथील मठात स्वामी जयंती उत्सव असतो, म्हणून लोकांना सोईस्कर व्हावे या दृष्टीने या मंदिरात दत्त जयंती उत्सव सुरू केला. त्यामुळे हे मंदिर श्रीदेव दत्त मंदिर या नावाने प्रसिद्धीस पावले. वहाळकरबुवांनी आपली वहाळ येथील मिळकत विकून, त्या पैशातून सावर्डे येथे साडे नऊ एकर जमीन विकत घेतली आणि तिचे उत्पन्न मंदिरासाठी लावून दिले.

याच मंदिरात पुढे श्रीसंत सीतारामबुवा वालावलकर हे वहाळकरबुवांचे शिष्यत्व स्वीकारून राहिले आणि त्यांनी आजन्म या स्थानाची सेवा केली. तेही मोठे आध्यात्मिक योग्यतेचे सत्पुरुष म्हणून ओळखले जाऊ लागले. १९४२ सालापासून श्रीमहाराज वहाळकरबुवांच्या भेटीसाठी येथे येऊ लागले त्या वेळी याच मंदिराच्या ओसरीत त्यांचा मुक्काम असे.

१९९२ साली या मंदिराचा जीर्णोद्धार श्री विठ्ठलराव जोशी चॅरिटीज् ट्रस्टतर्फे करण्यात आला.

◆◆◆

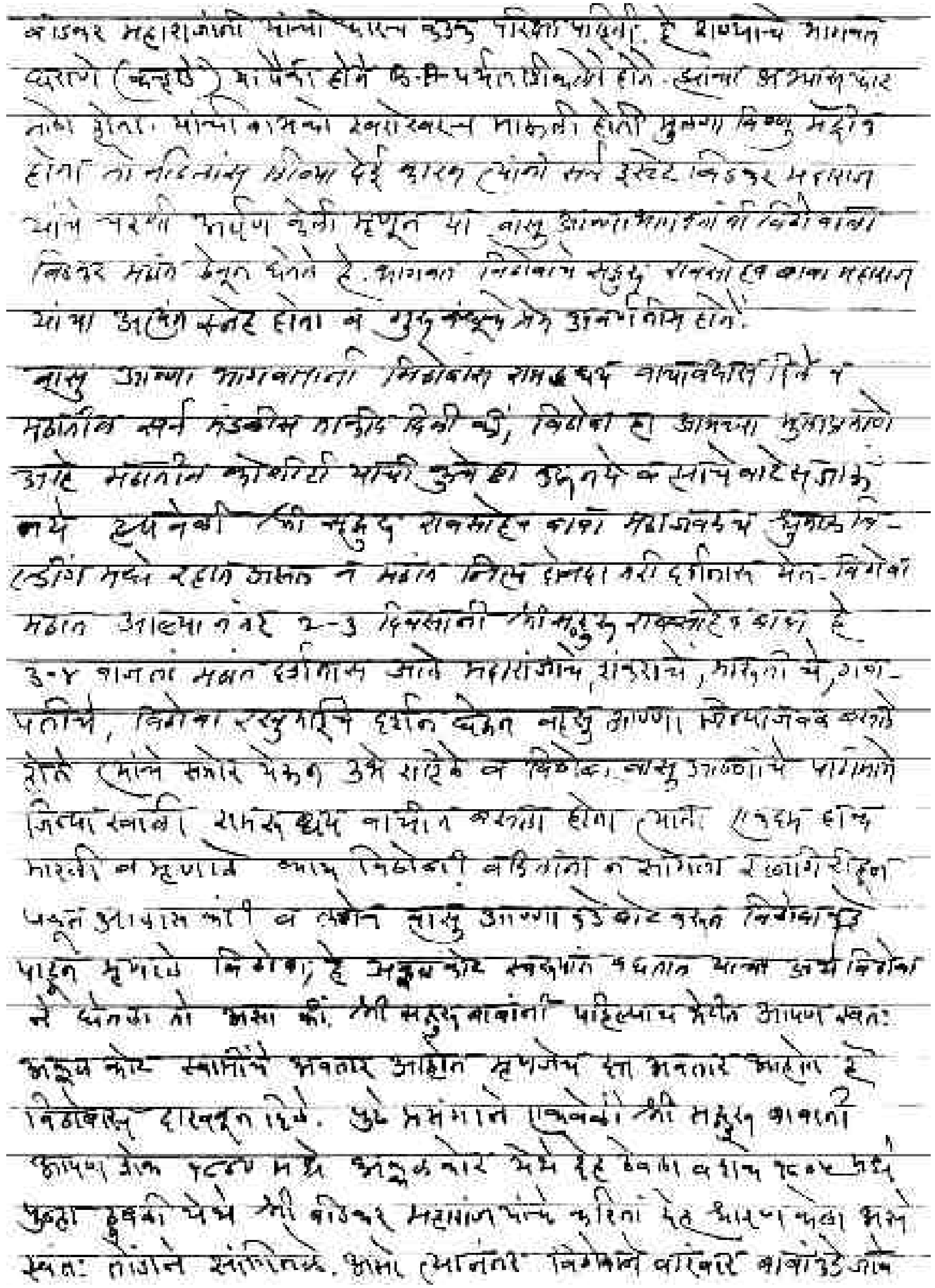

श्रीदेव दत्त मंदिरात श्रीस्वामी समर्थांचे दर्शन

सावर्डे गावात श्रीदेव दत्त मंदिरात श्रीसंत दिगंबरबाबा वहाळकर हे विदेही अवस्थेतील सत्पुरुष वास्तव्याला होते. १९४२ सालापासून श्रीमहाराज त्यांच्या भेटीला सावर्ड्याला जात असत. वहाळकरबुवांचे श्रीमहाराजांवर अत्यंत प्रेम होते. दोघांची गहन तत्त्वचर्चा चालायची. पत्रव्यवहाराद्वारेही चर्चा सुरू असे. साधना तर सुरू होतीच.

सावर्डे मुक्कामी असताना श्रीमहाराज वहाळकरबुवांसमवेत देवस्थानच्या ओसरीवर एकाच घोंगडीवर झोपत असत.

एकदा असेच निद्राधीन असताना श्रीमहाराजांना कोणीतरी उठवले. जागे होऊन पाहतात तो समोर प्रत्यक्ष श्रीस्वामी समर्थ सुहास्य मुद्रेने उभे होते. श्रीस्वामी समर्थांनी त्या वेळी श्रीमहाराजांना गुह्यज्ञान कथन केले. त्यांचे हाती एक गोटी होती. ती गोटी अत्यंत वेगाने भ्रमण करीत होती. ती गोटी म्हणजे ब्रह्मांडाचे प्रतीक होते. ती गोटी त्यांनी श्रीमहाराजांच्या हाती दिली आणि ते अंतर्धान पावले.

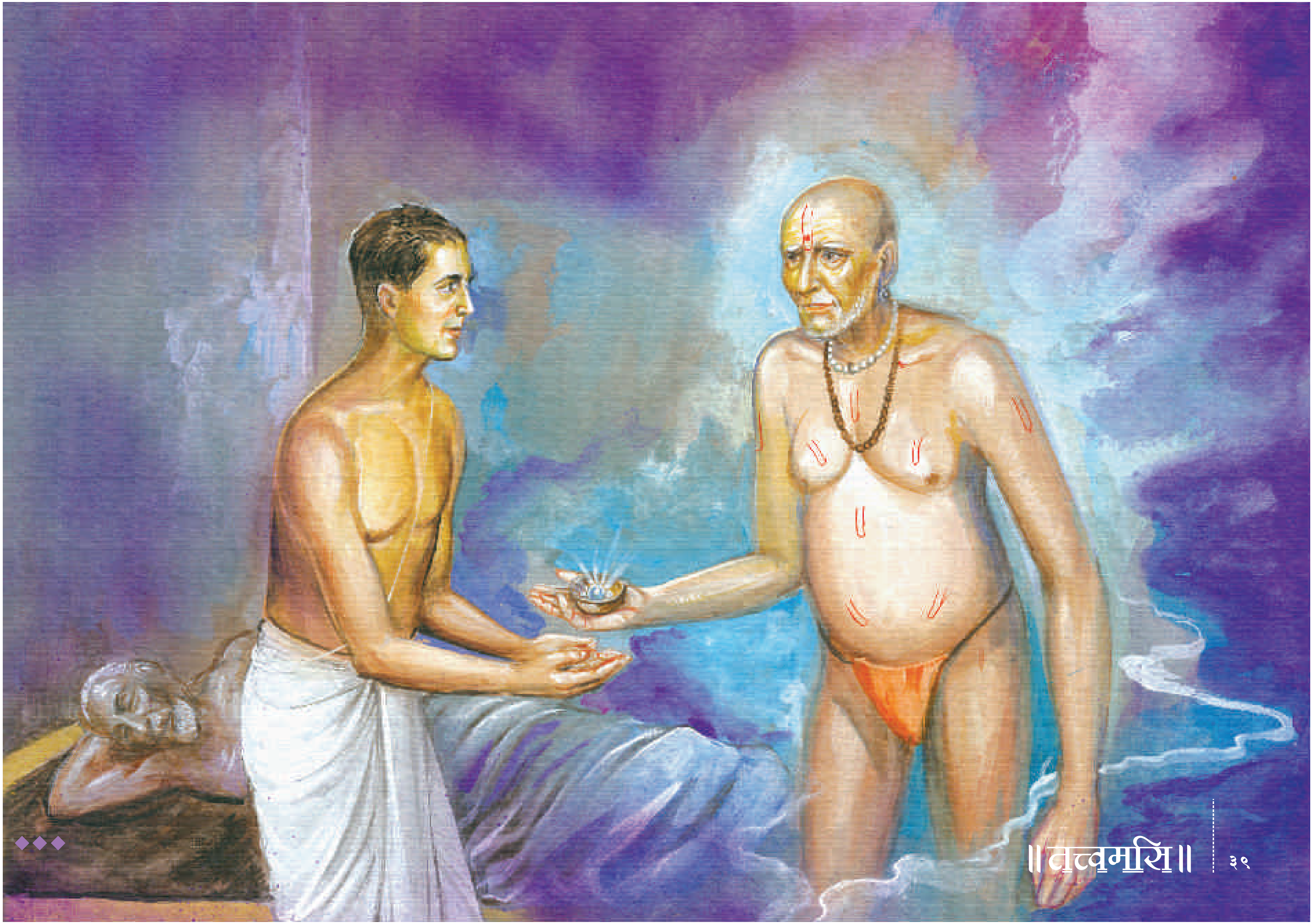

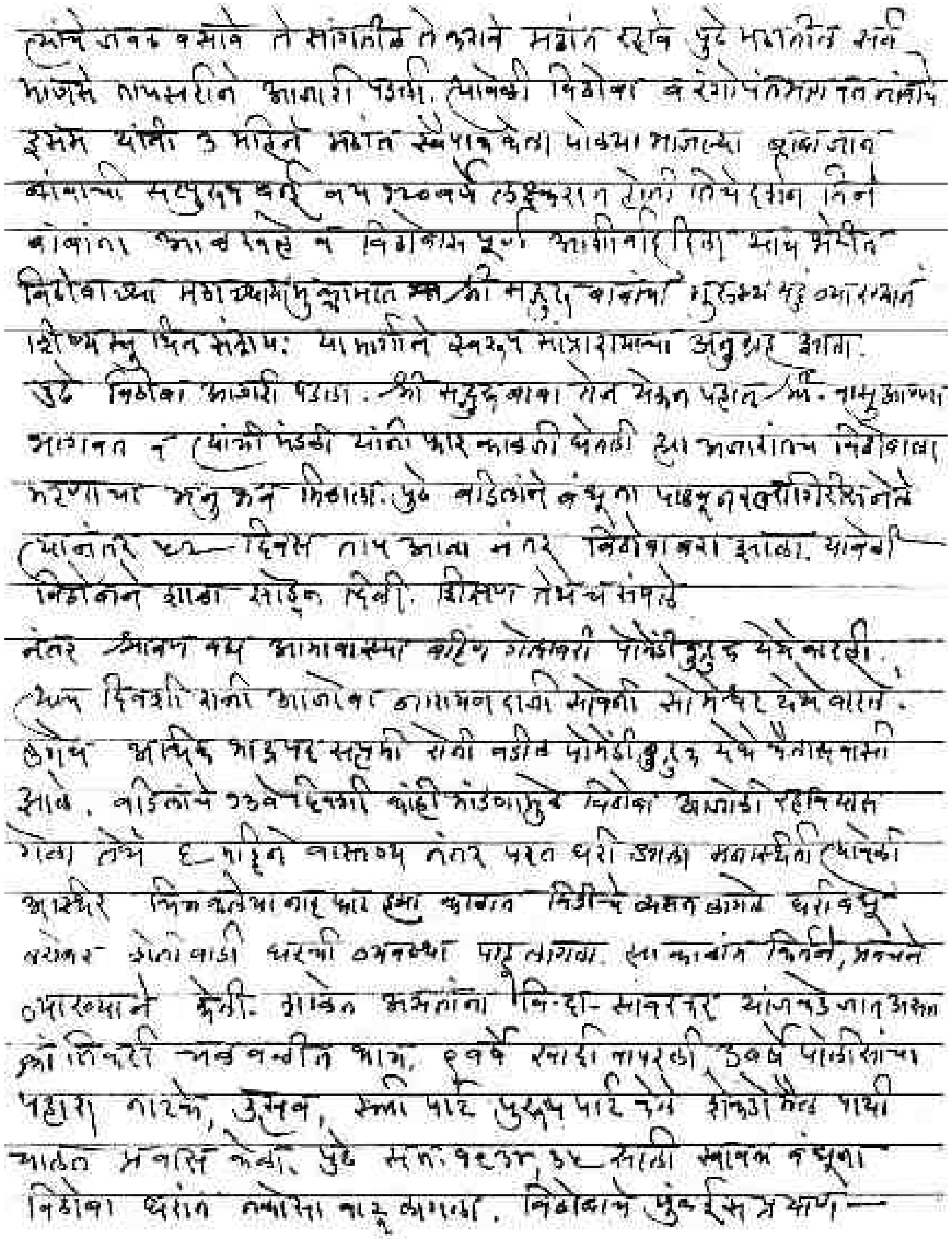

खानू येथील श्रीदेव गांगेश्वर मंदिरातील साधना

श्रीमहाराज आपल्या रत्नागिरीच्या वास्तव्याच्या काळात (१९४६ नंतर) अनेक वेळा खानू येथे आपले शिष्य आणि स्नेही श्री. बापुराव खांडेकर यांच्या घरी मुक्कामाला जात असत. पुढे तर २२.९.१९५२ रोजी त्यांनी आपले देवस्थान खानूला नेऊन बापुरावांच्या घरी माडीवरील खोलीत स्थापन केले.

खानूच्या मुक्कामात ते रात्री खानूचे ग्रामदैवत श्रीदेव गांगेश्वराच्या प्राचीन मंदिरात साधनेसाठी जात असत. सोबत बापुराव खांडेकर, दत्तोपंत आणि रघुनाथराव जोशी हे बंधुद्वय तसेच अन्य काही भक्तगण जमत असत. पालीहून मुकुंदराव सावंत नावाचे साईभक्त आवर्जून येत असत. या मुकुंदरावांना श्रीमहाराजांनी साईबाबांचे दर्शन घडविले होते.

हे मंदिर घनदाट अरण्यात, वस्तीपासून दूर आहे. श्रीमहाराजांच्या काळात तर अरण्य अत्यंत निबिड होते. वन्य श्वापदे आणि नाग यांचा संचार असे. दिवसासुद्धा एकटे दुकटे जाण्यास मन धजावत नसे. श्रीमहाराज मात्र वारंवार तेथे जाऊन शंकराच्या पिंडीसमोर ध्यानमग्न होऊन बसत.

या मंदिराचा श्री विठ्ठलराव जोशी चॅरिटीज् ट्रस्टने सन २००१ मध्ये जीर्णोद्धार केला.

◆◆◆